

PAUL CELAN: CRNA MOSTARINA



EDICIJA MEANDAR POEZIJA

KNJIGA 14

NAKLADNIK MEANDARMEDIA

ZA NAKLADNIKA BRANKO ČEĀEC

UREDNIK BRANKO ČEĀEC

DESIGN KONCEPT PUBLIC IMAGE

DESIGN IZVEDBA MEANDARMEDIA

LAYOUT MEANDARMEDIA / TOMICA ZOBEC

TISAK KIKA GRAF ZAGREB

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1967, 1968, 1970, 1971, 1976
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Selection of Poems by Paul Celan
(see list attached. Please pay attention to the correction made to the original list)
From: Sprachgitter. Die Niemandrose. Gedichte
© 1959, 1963 S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main. All rights reserved

Mohn und Gedächtnis by Paul Celan
© 1952 by Deutsche Verlags-Anstalt,
Agreement between Meandar Media and Verlagsgruppe Random House concerning
Mohn und Gedächtnis / Von Schwelle zu Schwelle by Paul Celan
a division of Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany

Von Schwelle zu Schwelle by Paul Celan
© 1955 by Deutsche Verlags-Anstalt,
a division of Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany

© of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati
u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

ISBN 978-953-7355-75-3

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 760651

traduki^{TT}

Ova je knjiga nastala uz potporu književne mreže TRADUKI koja uključuje austrijsko
Ministarstvo za europske i međunarodne poslove, njemačko Ministarstvo vanjskih
poslova, švicarsko Vijeće za umjetnost Pro Helvetia, zakladu Kulturkontakt Austria,
Goethe Institut, slovensku agenciju za knjigu JAK te Zakladu S. Fischer.

PRINTED IN CROATIA 3/2011



Meandar Poezija

Paul Celan



Crna mostarina

*Izabrana i s njemačkog prevela
Truda Stamać*

SADRŽAJ

- 15 Svjetlo lojanice
- 16 Marianne
- 17 Cijeli život
- 18 Crne pahulje
- 19 *UZALUD slikaš srca po prozoru*
- 20 *RUKU punih sati, tako si mi došla – govorio sam*
- 21 *JASIKO, bijelo ti lišće gleda u tamu*
- 22 Gozba
- 23 Sjećanje na Francusku
- 24 Pjesma gospođe u sjeni
- 26 Noćna zraka
- 27 Godine od tebe do mene
- 28 Kasno i duboko
- 30 Korona

FUGA SMRTI

- 35 *CRNO mlijeko zora pijemo ga uvečer*
- 37 *OD MODRINE, što još traži svoje oko, pijem prvi*
- 38 *TKO KAO TI i svi golubovi dan i večer crpi iz tame*
- 39 Žig
- 40 Kristal
- 41 Na otvorenome moru
- 42 *NOĆU, kad se njihalo ljubavi njiše*
- 43 *ČEŠLJA se ko što se mrtvom češlja kosa*
- 44 *PREBROJI bademe*
- 45 Igrajući se sjekirama
- 46 Zrnce pijeska

47 Pramen
48 Dvojni lik
49 Gost
50 Assisi
51 Obronak
52 Pred jednom svijećom
54 Večer riječi
55 Uspomena
56 Noćno zauzlane
58 Krilata noć
59 U spomen Paulu Eluardu
60 Kenotaf
61 Govori i ti
63 Šibolet
65 Argumentum e silentio
67 *Glasovi, ugrebeni*
70 Ispod jedne slike
71 S pismom i satom
72 Povratak
73 Dolje
74 Tenebrae
76 Cvijet
77 Rešetka jezika
78 Snježna postelja
79 Matière de Bretagne
81 *GORE, BEŠUMNO oni*
83 Ali
84 U visini usta
85 Dušni dan
86 *NISKO MORE. Vidjeli smo*
87 Željeznički nasipi, rubovi puta, pustoline, krš

STRETTA

91 *SPROVEDEN u*
98 *U NJIMA JE BILA ZEMLJA, i*
99 Zürich, k rodi
101 *TOLIKO ZVIJEŽĐA, koja*
103 *IZIŠAO SAM, sa svim mislima*
104 Psalam
105 Tübingen, Siječanj
106 Kemički
108 U Parizu emprès pontoise
Lupeškim i fakinskim načinom
Ispjevao Paul Celan
Iz Černovica kod Sadagore
110 Svjetlucavo stablo
112 ... Šumi bunar
114 Radix, Matrix
116 Mandorla
117 *NI UZ KOGA PRILJUBLJEN obrazom*
119 Benedicta
121 Anabaza
123 *SVIJETLO*
124 Ujedno
125 *ISKRUNJENA*
127 Les globes
128 *SVE JE DRUGAČIJE no što zamišljaš, no što zamišljam*
131 *MOŽEŠ me mirno*
132 *U RIJEKE sjeverno od budućnosti*
133 *PRED TVOJE KASNO LICE*
134 *KROZ BRZACE SJETE*
135 *JARBOLIMA ISPJEVANIM PUT ZEMLJE*

136 *U ZRNCU TUČE, u*
137 *TVOJ OD BDIJENJA nasrtljiv san*
138 *STAJATI, u sjeni*
139 *S PROGONJENIMA u kasnom,*
140 *Bablja sunca*
141 *RASJEDI PLOČA, osovine nabora*
142 *NANOS RIJEČI, vulkanski*
143 *ZNAM TE, ona si u naklonu dubokom*
144 *IZLUŽEN*
145 *VIŠE NIKAKVE PJEŠČANE UMJETNOSTI, ni pješčane*
146 *O PODNEVU, za*
147 *KRAJOLIK s bićem urni*
148 *Luka*
151 *ČELO DIONICA*
153 *Give the word*
154 *CRNO*
155 *U Pragu*
156 *KLADIVA ulijeću u svjetlo, istina*
157 *PEPELNA GLORIJA iza*
159 *Coagula*
160 *NEKO BRUJANJE: to*
161 *NÍTI VIDA, NÍTI SMISLA, od*
162 *JEDNOM*
163 *MAHOVI čiji domahaji*
164 *Frankfurt, Rujan*
165 *Lyon, les archers*
166 *SPAZMI, volim te, psalmi*
167 *PASTUH sa rascvalim stijenkom*
168 *UNCA ISTINE duboko u tlapnji*
169 *ZAZIMJELO vjetrovito polje: tu*
170 *GDJE SAM to*
171 *ISTINA, zauzlana uz*

172 *IZ BLISKIH*
173 *NA PROKISLIM TRAGOVIMA*
174 *BIJELOŠUMNI, povezani*
175 *KOŠULJICE u konačnome, rastezljive*
176 *LJUBAV, lijepa kao stezulja*
177 *ZDESNA – tko? Ona, smrt*
178 *OLUPINE TABUA*
179 *TA JEDNA samo*
180 *RAZVALJAN taj dan*
181 *ROSA. A ja sam ležao s tobom, čuj, u smeću*
182 *IZ ANĐEOSKE TVARI, na dan*
183 *OBLOŽI ŠUPLJINE RIJEČI*
184 *BLIZU, U LUKU AORTE*
185 *USNICE, TKIVO praga ti-noći*
186 *DIMNA JE LASTAVICA bila u zenitu, sestra*
187 *VANI. Kao dunja žut komad*
188 *LEŽALI SMO*
189 *GLIBAVE ŽRTVE LJEVANICE*
190 *DIVLJE SRCE, udomaćeno*
191 *SNOVITIM PORIVOM na putanju*
193 *POPUT*
194 *ZA ŠEVINU SJENU*
195 *TRUSNI POSJED, prašno*
196 *Kod Brancusia, u dvoje*
197 *GDJE SAM se u tebi zaboravio*
198 *Todtnauberg*
200 *RUKA OSJETLJIVA NA VRIJEME*
201 *BILJEZI BOLI*
202 *PLIVAĆE OPNE između riječi*
203 *BUDI ŠTO JESI, vazda*
204 *NI MENE, rođena kao i ti, ne drži nijedna ruka*
205 *LEŽIŠ u velikom osluškivanju*

- 206 *LJUBIČASTI ZRAK sa žutim mrljama prozora*
207 *SNJEŽNA DIONICA, osovljena, dokraja*
208 *SVIJET ŠTO GA VALJA IZMUCATI*
209 *ZAŠTO SE IZ NESTVORENOGA*
210 *LIST, bez stabla*
211 *I SNAGA I BOL*
212 *SADRENI ŠAFRAN, u*
213 *VJEČNOSTI su mu sunule*
214 *ČUJEM, SJEKIRA JE PROCVJETALA*
215 *BADEMASTA, koja si samo napol govorila*
216 *LIJEŽEŠ VANI*
217 *ZA MNOM utopljenikom*
218 *PELJARIM te iza svijeta*
219 *MOJA*
220 *ŽAR*
221 *DODI, izloži svijet sa sobom*
222 *SVILOM ZASTRTO NIGDJE*
223 *ONO TUĐE*
224 *MJESTO TRUBLJI*
225 *NIŠTA, zbog*
226 *POLOVI*
227 *ŠAFRANU, viđen*
- 229 Meridijan
243 Umjesto pogovora
353 O autoru

USNICE, TKIVO praga ti-noći:

*serpentinama uzverani pogledi,
stvaraju komisuru,
čvrsto se tu ušivaju – :
zabrana pristupa, crna mostarina.*

Moralo bi još biti krijesnica.

SVJETLO LOJANICE

Redovnici dlakavim prstima otvoriše knjigu: rujan.
Jazon sad nabacuje snijeg na izrasle sadove.
Ogrlicu od ruku dala ti šuma, tako si mrtav preskočio uže.
Tamnija modrina pripast će tvojoj kosi, i govorim o ljubavi.
Govorim školjke i lake oblake, i čun pupa u kiši.
Mali pastuh juri preko razlistalih prstiju –
Crna se otvaraju vrata, pjevam:
Kako smo živjeli ovdje?

(TALGLICHT)

MARIANNE

Bez jorgovana ti je kosa, tvoj obraz od zrcalovine.
Od oka do oka putuje oblak, poput Sodome u Babilon:
Poput lišća raščupava kulu te bjesni uokolo sumpornog šipražja.

Zatim sijevne munja oko tvojih usta – one jaruge s ostacima
violine.

Snježnih zubi netko vodi gudalo: O ljepše zvučao je šaš!

Ljubljena, i ti si šaš a svi mi kiša;
vino bez premca tvoje tijelo, i mi bančimo po deset:
čun u žitu tvoje srce, u njem veslamo put noći:
vrčić modrine, pa nas lako preskačeš, a mi spavamo...

Pred šatorom povlači se satnija a mi napijajući nosimo te grobu.
Zveči na pločama svijeta tvrdi srebrnjak snova.

(MARIANNE)

CIJELI ŽIVOT

Sunca polusna su plava kao sat pred svanuće tvoja kosa.
I ona rastu brzo kao trava na grobu kakve ptice.
I njih mami igra što je igrasmo ko san na lađama slasti.
Na krednjacima vremena i njih sreću bodeži.

Sunca dubokog sna su plavlja; tvoj uvojak jednom tek takav:
Poput noćnog sam vjetra bio u kupovnom krilu tvoje sestre;
Kosa ti je visjela na stablu ponad, no ti nisi bila tu.
Mi bili smo svijet, a ti šum pred vratima.

Sunca smrti su bijela poput kose našeg djeteta:
Iz plime se diglo dok razapinjala si šator na duni.
Ugaslih očiju na nas je trgnulo nož sreće.

(DAS GANZE LEBEN)

CRNE PAHULJE

Pao snijeg, bez svjetla. Mjesec je
već ili dva, što jesen je pod redovničkom haljom
donijela vijest i meni, list s humaka Ukrajine:

“Pomisli, zazimljuje i tu, po tisućiti put
u zemlji gdje najšira teče rijeka;
Jakovljeva nebeska krv, blagoslovljena sjekirama...
O ledu nezemaljski rumen – šljapka vaš hetman sa svim
tovarom u sumračna sunca... dijete, ah platno,
da me pokrije, kad zablješti od kaciga,
kad santa, ružičasta, pukne, kad snježno praši se kostur
tvog oca, pod kopitima puca
pjesma cedra...
Rubac, tek rupčić mali, koji čuvam
sad jer plakati učiš, meni uz bok
uskost svijeta, koja nikad ne zeleni, moje dijete, djetetu tvom!”

Jesen, majko, mi krv odnese, spali me snijeg:
tražih li srce, da plače, našao sam dah, ah ljeta,
bio je kao ti.
Došla mi suza. Tkao sam rupčić.

(SCHWARZE FLOCKEN)

UZALUD slikaš srca po prozoru:
vojvoda tišine
dolje na dvoru snubi bojnike.
Na stablu je istakao stijeg – list što mu se modri dok se
jeseni;
vlati sjete dijeli vojsci, i cvjetove vremena;
s pticama u kosi dolazi da spusti mačeve.

Uzalud slikaš srca po prozoru: među mnoštvom je Bog,
zavijen u ogrtač što jednom je tebi s ramena skliznuo
na stube u noćno doba,
nekoć, kad u plamenu bi dvorac, dok zborio si ko ljudi:
ljubljeni...
On ne pozna ogrtač, ne doziva zvijezdu i slijedi onaj list
što lebdi pred njim.
“O vlati”, kao da čuje, “o cvijete vremena.”

(UMSONST MALST DU DIE HERZEN)

RUKU punih sati, tako si mi došla – govorio sam:
Kosa ti nije smeđa.
Podigla si je lako na vagu patnje, i bila je teža no ja...

Dolaze ti na lađama i toware je, rasprodaju na sajmovima slasti –
Smiješiš mi se iz dubine, plačem k tebi iz zdjelice što ostaje laka.
Plačem: Kosa ti nije smeđa, nude ti vodu mora a ti im uvojke
daješ...
Šapćeš: Mnome već pune svijet, i ostajem ti procjep u srcu!
Govoriš. Položi uza se lišće godina – vrijeme je da dođeš pa me
poljubiš!

Lišće godina je smeđe, tvoja kosa nije.

(DIE HENDE VOLLER STUNDEN)

JASIKO, bijelo ti lišće gleda u tamu.
Kosa moje majke ne postade bijela.

Maslačku, tako je zelena Ukrajina.
Plavokosa majka mi ne stiže kući.

Kišni oblače, krzmaš li ti kraj zdenca?
Moja tiha majka plače za sve,

Okrugla zvijezdo, zlatne vezuješ vrpce.
Srce moje majke ranjeno olovom.

Hrastova vrata, tko li vas diže iz stožera?
Moja blaga majka ne može doći.

(ESPENBAUM, DEIN LAUB BLICKT WEISS INS DUNKEL)

GOZBA

Neka je ispražnjena noć iz boca u visokim gredama kušnje,
prag zubima izoran, prije jutra zasijan bijes:
zacijelo će nam još niknut mahovina, prije no stignu iz mlina,
da u nas nađu tiho žito svome polaganom kolu...

Pod otrovanim nebesima druge su vlati zacijelo plješivije,
drugačije se još unovčuje san no tu gdje se kockamo za slast,
no tu gdje se u mraku zamjenjuje zaborav i čudo,
gdje sve vrijedi tek sat a onda ga razbludno pljujemo,
u požudnu vodu prozora bacamo u svijetlećim škrinjama – ;
ona brizga na cesti ljudskoj, oblacima u čast!

Tako se ovijte u ogrtače i popnite sa mnom na stolove:
kako da se drugačije još spava no stojeći, usred kaleža?
Kome još napijamo snove do li kolu polakom?

(DAS GASTMAHL)

SJEĆANJE NA FRANCUSKU

Zamišljaj sa mnom: nebo Pariza, velika mrazova sestrice...

Kupili smo srdaca u prodavačice cvijeća:
bila su plava i rascvala se u vodi.
Počelo je prokišnjavati u našoj sobi,
i došao nam susjed, Monsieur Le Songe, suhi čovječuljak.

Kartali smo, izgubio sam oka zjene;
ponudila si mi kosu, izgubih je, on nas dotukao.
Izišao je kroz vrata, slijedila ga kiša.
Bili smo mrtvi i mogli disati.

(ERINNERUNG AN FRANKREICH)

PJESMA GOSPOĐE U SJENI

Kad šutljiva dođe i skida glave tulipana:

Tko dobiva?

Tko gubi?

Tko prilazi prozoru?

Tko prvi spominje njezino ime?

To je netko tko nosi moju kosu.

Nosi je kao što se mrtvi nose na rukama.

Nosi je kao što je nebo nosilo moju kosu u godini kad sam
ljubio.

Iz taštine je nosi tako.

Taj dobiva.

Taj ne gubi.

Taj ne prilazi prozoru.

On ne spominje njezino ime.

To je netko tko ima moje oči.

Ima ih, otkad se vrata zatvaraju.

Nosi ih na prstu kao prstenje.

Nosi ih kao krhotine slasti i safira:

bio je već moj brat u jeseni;

broji već dane i noći.

Taj dobiva.

Taj ne gubi.

Taj ne prilazi prozoru.

On zadnji spominje njezino ime.

To je netko tko ima što sam rekao.

Nosi to pod rukom poput svežnja.

Nosi kao sat svoju najlošiju uru.

Nosi je od praga do praga, i ne baca od sebe.

Taj ne dobiva.

Taj gubi.

Taj prilazi prozoru.

On prvi spomene njezino ime.

S tulipanima rubi mu se glava.

(CHANSON EINER DAME IM SCHATTEN)